

28/10/2022

Σεβασμιώτατε, σεβαστοί πατέρες, εντιμότητα κύριε Δήμαρχε, αξιότιμοι εκπρόσωποι των αρχών του τόπου, αγαπητοί μας συμπολίτες, αγαπημένοι μας μαθητές.

Ημέρα μνήμης και ελπίδας η σημερινή, ημέρα περισυλλογής. Μια μέρα που ξημέρωσε, πριν από 82 χρόνια με σειρήνες και πολεμικά ανακοινωθέντα, μια μέρα που ξεκίνησε για την Ελλάδα και τους Έλληνες όχι με μεμφιμοιρία ή λεονταρισμούς, αλλά με μια αυτονόητη και θαρραλέα δήλωση που αβίαστα προκύπτει από την κληρονομιά μας: «αι ημέτεραι δυνάμεις αμύνονται του πατρίου εδάφους». Αλήθεια ποιος καλύτερος οiwνός για τη Νίκη υπήρχε πέρα απ' αυτήν την απλή δήλωση; Έτσι λοιπόν όταν «ξαφνικά ένα βράδυ», όπως κομπάζει κι ένας σύγχρονος επίδοξος εισβολέας, έγινε η επίδοση του τελεσίγραφου που απαιτούσε υποταγή με την απειλή άμεσης επίθεσης, ο ελληνικός λαός καθόλου δεν ξαφνιάστηκε -είχαν προηγηθεί άλλωστε τόσες πολλές προκλήσεις και απειλές- παρά ετοιμάστηκε να αγωνιστεί για την πατρίδα και τη λευτεριά, αλλά και για την τιμή και την αξιοπρέπεια του ανθρώπου. Κι αντέταξε αυτός ο λαός που δυο δεκαετίες πριν είχε περάσει την πιο σκληρή δοκιμασία το ΟΧΙ του απέναντι σε δυνάμεις υπέρτερες αριθμητικά όχι όμως και ηθικά, οι οποίες δεν στάθηκε δυνατό να τον υποτάξουν.

Δεν ήταν βέβαια η πρώτη φορά που η Ελλάδα κλεισμένη σε «σιδερένιο -ασύντριφτο κύκλο» κλήθηκε να υπερασπιστεί τα «μεγάλα συμφέροντα της ανθρωπότητας» κι ο κόσμος έστρεψε το βλέμμα πάνω στη μικρή μας πατρίδα με απορία, αλλά και θαυμασμό. Δεν ήταν η πρώτη φορά που οι άνθρωποι της άκουσαν πίσω από τους βρυχηθμούς των τεράτων τη φωνή της και δεν δείλιασαν, αλλά εναπόθεσαν την ελπίδα τους στην Παναγία και προχώρησαν ορμητικοί υπό τη Σκέπη Της εκπληρώνοντας το χρέος τους και αψηφώντας τον θάνατο...

Τι ήταν και τι είναι αυτή η πατρίδα; Ένα πέτρινο ακρωτήριο στη Μεσόγειο που άπλωσε την πνευματική κληρονομιά της σε Ανατολή και Δύση, τόπος θαλασσινός, με απέραντους ορίζοντες, τόπος περικόλειστος, όλο βουνά που έχουνε σκεπή τον ουρανό, με ερημοκλήσια σκαρφαλωμένα σε άγριους βράχους, υπόμνηση αιωνιότητας, με οράματα και θάματα στο εικονοστάσι της, με τους αιώνες να την ραίνουνε με ράκη και με δάφνες, καθώς μετράει στο διάβα της δόξες και καταστροφές. Σε αυτόν τον τόπο τον μικρό και μέγα επέπεσαν οι λύκοι του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, η μεγαλύτερη φονική μηχανή που είχε γνωρίσει μέχρι τότε η ανθρωπότητα, θεωρώντας πως δεν είχε τίποτε να αντιτάξει στη φωτιά και στο σίδερο και πώς είναι ζήτημα ημερών η παράδοσή του.

Και η ψυχή του τόπου αντιστάθηκε, μεταβάλλοντας το 1940, τη χρονιά της πανευρωπαϊκής ήττας και υποδούλωσης σε χρονιά της νίκης και γιορτή της λευτεριάς. Κι όταν τον Απρίλη του 1941 οι σιδερόφραχτες μεραρχίες του Χίτλερ μετά την ηρωική μεγαλειώδη αναμέτρηση μέχρις εσχάτων των οχυρών και τη μάχη της Κρήτης άρχισαν να παρελαύνουν στις έρημες από πολίτες πλατείες και στους δρόμους της πατρίδας μας, πίσω από τα κλειστά παραθυρόφυλλα μία ήταν η απόφαση, μία και η επιλογή· η συνέχιση του αγώνα.

Και αν απλώθηκε παντού καταχνιά, πίσω από τα σύννεφα χρύσιζε η ελπίδα... Η λεηλασία του εθνικού μας πλούτου, η πείνα, οι εξευτελισμοί, τα στρατόπεδα συγκεντρώσεως, τα βασανιστήρια, οι εκτελέσεις, όλο το φάσμα της βαρβαρότητας έπληξε σκληρά τον λαό, αλλά δεν έκαμψε ούτε στο ελάχιστο το φρόνημά του. Πώς θα μπορούσε άλλωστε να καμφθεί το φρόνημα των Ελλήνων, πώς θα μπορούσαν να σκύψουν το κεφάλι, και να αποδεχτούν μια τέτοια σκληρή μοίρα; Τα ίδια τα αποσκελετωμένα κορμιά και τα πεινασμένα μάτια των παιδιών τους, αντί να τους σπρώχνουν στην ηττοπάθεια τούς έκαναν

να συνειδητοποιούν περισσότερο ότι «δεν υπάρχει ζωή χωρίς λευτεριά» και ότι «ο αγώνας για τη λευτεριά είναι αγώνας για τη ζωή».

Αυτά έγραφε ο σπουδαίος δάσκαλος Δημήτρης Γληνός το 1942 καλώντας τον λαό σε επαγρύπνηση και αντίσταση. Αυτό είναι και «το μέγιστον μάθημα» που πρέπει εμείς οι σημερινοί δάσκαλοι και γενικότερα οι ενήλικες να διδάσκουμε στα παιδιά και τους νέους. Να μην θεωρούν καμιά θυσία αρκετή προκειμένου να υπερασπιστούν την Ελευθερία. Ορισμένοι αναρωτιούνται ποιο είναι το νόημα της Ελευθερίας... Είναι πολύ παλιά ελληνική λέξη αυτή -την απαντάμε στον Ησίοδο και τον Αισχύλο- σχεδόν όσο παλιά είναι και η λέξη πατρίδα, που ο καλύτερος οiwνός είναι να την υπερασπιζόμαστε... Μα οι ελεύθεροι πολιορκημένοι και αγωνιζόμενοι Έλληνες στη διαχρονία δεν αναρωτιούνται, παρά σφίγγουν τα χέρια, σφίγγουν τις καρδιές και στέκονται αδέρφια μπροστά στη μοίρα και τον θάνατο πολεμώντας για την ειρήνη και το φως.

Και δεν χρειάζεται τυμπανοκρουσίες και στόμφο η Ελευθερία. Μόνο αξιοπρέπεια και υπερηφάνεια. Το έπος του '40 και η εθνική αντίσταση απέναντι στους κατακτητές γέννησε τον ηρωισμό των απλών καθημερινών ανθρώπων, αυτών που πότισαν με το αίμα τους τα βουνά της Πίνδου, αυτών που ύψωσαν το ανάστημά τους και αναμετρήθηκαν με το τέρας του φασισμού και του ναζισμού. Το ίδιο έγινε κι εδώ σε αυτήν την ελληνική γωνιά, όπου το αυγινό φως κι η αρμύρα της θάλασσας σμιλεύουν τα όνειρα και τις καρδιές των ανθρώπων.

Κι εδώ υπήρξαν νέοι που θυσιάστηκαν για την πατρίδα, που βρήκαν πικρό θάνατο στα παγωμένα αλβανικά βουνά είτε έσβησαν σε κρεβάτια νοσοκομείου, που τραυματίστηκαν στο μέτωπο είτε έμειναν ανάπηροι. Η Ιερισσός -μου λεν- δεν είχε προλάβει να ορθοποδήσει από τον φονικό σεισμό του Σεπτέμβρη του 1932. Οι υποδομές στο νέο χωριό δεν είχαν ολοκληρωθεί, η ζωή δεν είχε ομαλοποιηθεί, όταν προστέθηκαν

νέες δυσκολίες και δεινά λόγω του πολέμου. Και εδώ, όπως και σε άλλα μέρη της Ελλάδας η αδελφοσύνη και η αλληλεγγύη κάλυψαν σε κάποιο βαθμό τα κενά. Χαρακτηριστικό είναι το ότι οργανώνονταν συσσίτιο αρχικά για τις οικογένειες των στρατιωτών που ήταν στο μέτωπο και στη συνέχεια στη μαύρη Κατοχή για όλα τα παιδιά, που υπέφεραν από τον λιμό.

Αλλά έγιναν και άλλα άξια μνημόνευσης. Την άνοιξη του 1941 οργανώθηκαν επιχειρήσεις διαφυγής συμμαχικών στρατευμάτων από απλούς ψαράδες και καϊκτοήδες της περιοχής. Όσοι στρατιώτες -Νεοζηλανδοί κυρίως- έμεναν πίσω κρύβονταν σε σπίτια ντόπιων μέχρι να βρεθεί λύση για την αναχώρηση στις πατρίδες τους. Όταν κατέφυγαν στην κωμόπολη και στα γύρω χωριά πρόσφυγες από την βουλγαρική ζώνη κατοχής, οι κάτοικοι τους πρόσφεραν φιλοξενία, περίθαλψη και τροφή από το υστέρημά τους. Και τέλος μαρτυρείται μεγάλη συμμετοχή των Ιερισσιωτών στην Εθνική Αντίσταση με τρόπους που συνάδουν με τη φυσιογνωμία και την φυσική γεωγραφία του τόπου.

Αυτά διαβάζω στο «Κύτταρο», το «πολιτισμικό περιοδικό» της Ιερισσού και σε άλλες έντυπες και ηλεκτρονικές πηγές και νιώθω ότι «πολύ αγαπιέται αυτός ο τόπος με υπομονή και υπερηφάνεια». Αυτός ο τόπος και αυτοί οι άνθρωποι που δεν σκύβουν το κεφάλι, παρά διεκδικούν και αγωνίζονται για ένα καλύτερο αύριο. Και η υπερηφάνεια και η συγκίνηση γίνονται ακόμη μεγαλύτερες, όταν ανάμεσα στα ονόματα των ανθρώπων αυτών που πάλεψαν τότε για μια ελεύθερη πατρίδα διακρίνω τα επώνυμα και πολλές φορές και τα ονοματεπώνυμα των μαθητών μου.

Έχει λοιπόν το δέντρο της συλλογικής μνήμης τόσο βαθιές ρίζες, ρίζες που «σκοντάφτουν στο μάρμαρο», στην ιστορία μας και στον πολιτισμό μας; Απλώνονται λοιπόν τα κλαδιά του τόσο ψηλά στο άπειρο;

Αυτή είναι η κληρονομιά μας. Αυτήν την κληρονομιά ας
παραδώσουμε στα παιδιά μας. Και ας αγαλλιάζει η ψυχή μας
όταν γυρνάμε το βλέμμα και τα βλέπουμε με σημαϊάκι χάρτινο
μες στην αχλύ της αυτογνωσίας τους. Όταν τα βλέπουμε να
συνοδεύουν γαλανόλευκη σημαία, σε μαθητική παρέλαση.
Όταν τα βλέπουμε σε συνοριακό φυλάκιο να χαιρετούν την
λευτεριά σαν πρώτα, και σαν πάντα αντρειωμένη. Και ας
χαιρετούμε κι εμείς αδελφωμένοι, αποφασισμένοι και πάντα
έτοιμοι να την υπερασπιστούμε την Ελευθερία: Χαίρε ω Χαίρε!
Για σένα θα δακρύσει από χαρά ο ήλιος...